

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 72416558-610-E.791195

Konu : Soru Önergeleri

7/11551 G.K.125
7/12212 G.K.143
7/14468, 7/14666, 7/1525
26.09.2019
7/15691 - 7/15694
7/15695, 7/15702

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

- İlgi : a) 30.05.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E.469014 sayılı yazınız.
b) 17.06.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E. 489227 sayılı yazınız.
c) 16.07.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E. 503123 sayılı yazınız.
ç) 17.07.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E.504440 sayılı yazınız.
d) 01.08.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E.509403 sayılı yazınız.
e) 01.08.2019 tarihli ve 43452547-120.07/E.512133 sayılı yazınız.

İlgi yazılar ekinde yer alan yazılı soru önergelerine ilişkin Bakanlığımızca hazırlanan cevaplar ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Nuri ERSOY
Bakan

Ek : Liste ve Cevaplar (17 sayfa)

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

7/12212
ek 143

**ZONGULDAK MİLLETVEKİLİ SAYIN DENİZ YAVUZYILMAZ'IN 7/12212 ESAS
SAYILI SORU ÖNERGESİNE BAKANLIĞIMIZCA HAZIRLANAN CEVAP**

"TDK Sözlüğü" olarak ifade edilen Türkçe Sözlük'ün ilk baskısı 1945 yılında yapılmıştır. Bu ilk baskı Türkçe Sözlük'te 25.574 madde başı bulunmaktadır. On birinci baskı Türkçe Sözlük'te ise 77.005 madde başı bulunmaktadır. Bu değerlerden de ilk bakışta anlaşılabileceği gibi Türkçe Sözlük, genel bir ilke olarak madde azaltma yoluyla değil madde ekleme yoluyla zenginleştirilmiştir. Bununla birlikte Türk Dil Kurumu tarihinde; dile yerleşmiş, herkesçe anlaşılan pek çok Arapça ve Farsça kelimenin sözlüklerden atılmaya çalışıldığı dönemler de olmuştur. Bu kelime çıkartma sürecinin temelinde hiçbir bilimsel parametre veya gerekçe bulunmamaktadır. 1980'li yıllarda bu süreç tamamen durmuş ve bilimsel bir temele dayanmayan bu tür uygulamalar yapılmamıştır.

Yabancı kökenli kelimelere karşılık olarak türetilen/uydurulan kelimelerden ilk dört baskıda yer alan ancak dile yerleşmemiş olduğu tespit edilenler, Türkçe Sözlük'ün 1969 yılında yayımlanan beşinci baskısında yer almamaktadır. Bununla birlikte "çok eskimiş" olduğu tespit edilen kelimeler de Sözlük'ten çıkartılmıştır. Burada ne tür parametrelerin işletildiği ise bilinmemektedir. Bu bilgiler, söz konusu baskının ön sözünde yer almaktadır.

Türkçe Sözlük'ten ancak ve ancak kullanımda olmadığı derlemeler vasıtasıyla tespit edilen kelimeler Sözlük'ten çıkartılabilir ki bunun için de Türkçe'nin dengeli ve kapsamlı nitelikte büyük bir derleminin elde bulunması gerekmektedir. Bu tür bir derlem henüz yapılmamıştır.

Türkçe Sözlük'te "yaşayan - kullanılan" sözcükler yer almaktadır, "ölü" sözcükler bulunmamaktadır. Türkçe Sözlük'te yer alan "esk." (eskimiş) kısaltması; günlük dilde yaygın bir şekilde kullanılmayan, toplumun her kesimince anlaşılmayan, ancak daha eski dönemlerde yazılmış edebî metinlerin okurlarının karşılaşılabileceği kelimeleri işaretlemek için kullanılmaktadır. Bu kelimeler ise "ölü" değildir, içinde bulunulan döneme göre güncel dilde yaygın bir şekilde kullanılmayan kelimelerdir.

Türkçe Sözlük'ten bahsi geçen anlamların çıkarılması şu an Kurum'un gündeminde değildir. Türk Dil Kurumu kelimeleri tanımlarken halkın, bilim ve sanat dünyasının ve edebî şahsiyetlerin, kullandıkları kelimelere verdikleri anlamları dikkate almış ve kaydetmiştir. Başka bir deyişle Türk Dil Kurumu halkın, bilim adamlarının, sanatçıların veya edebiyatçıların dilinde var olmayan anlamları Türkçe Sözlük'e almamıştır. Bundan dolayı Kurumun uydurduğu, türettiği, yaymaya çalıştığı herhangi bir kelime veya anlam bulunmamaktadır. Türk Dil Kurumu

mevcut kullanımları kayıt altına almaktadır. Bununla birlikte bazı maddeler yeniden düzenlenmektedir.

Derlem yoluyla, Türkçe Sözlük'te yer alan maddeler, bu maddelerin anlamları ve bu maddeleri örneklendiren edebî alıntılar güncellenecektir. Sözcüklerin sözlükten atılması söz konusu değildir. Bu sebeple de herhangi bir parametre belirlenmemiştir.

Türkçe Sözlük'ün Türk Dil Kurumu tarafından 2005 ve 2011 yıllarında yayımlanan onuncu ve on birinci baskılarından sözlükte yer alan bölge ağzlarımıza ait sözlerden genel dilde yaygınlığı bulunmayan 1.893 madde başı veya madde içi söz çıkartılmıştır.

Türkçe Sözlük'ün Türk Dil Kurumu tarafından 2005 ve 2011 yıllarında yayımlanan onuncu ve on birinci baskılarına 14.885 söz, 17.961 anlam ve 5.624 örnek cümle eklenmiş olup anlamı üzerinde çalışılan madde başı ve madde içi sayısı belirlenemeyecek kadar çoktur. Belirtilen sayılar göz önüne alındığında Hazırlanması istenilen liste bir kitap niteliğini taşıyacaktır. Bu da telif gerektiren bir konu olması nedeniyle listenin hazırlanması söz konusu değildir.

Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya ve İspanya'da devlet Kurumları'na ait Türk Dil Kurumu benzeri kurum/kuruluşlar hakkında araştırma yapılmış ve sözlükleri olduğu tespit edilenler aşağıda sıralanmıştır:

Fransa: Académie Française (Fransa Dil Akademisi): Dictionnaire de l'Académie Française (<https://www.dictionnaire-academie.fr>)

Rusya: V.V. Vinogradov Rus Dili Enstitüsü (Bilimler Akademisine bağlı): Slovar Sovremennogo Russkogo Literaturnogo Yazıka, (17 Cilt), 1. Baskı: 1950-1965.

Rusya: Dil Bilimi Araştırmaları Enstitüsü (Bilimler Akademisine bağlı): Slovar Russkogo Yazıka (4 Cilt), 1999; Slovar Sovremennogo Russkogo Literaturnogo Yazıka, (24 Cilt -S- maddesinde), 3. Baskı: 2004-günümüz.

İspanya: Asociación de Academias de la Lengua Española (İspanyol Dili Akademileri Birliği): Diccionario de la Lengua Española. (<https://dle.rae.es/?w=diccionario>)

Her dilin söz ve anlam varlığı kendi kültürüyle ilgilidir. Kavramlar, ülkeler ve milletler arasında farklılıklar içerebilir. TDK'nin Türkçe Sözlük'ündeki maddeler kendi kültür alanımız içindeki anlamlarıyla yer almaktadır. Bundan dolayı iki farklı kültür/dil arasında bire bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir. Ancak yakın anlamlara sahip ve benzer kelimeler arasında karşılaştırma yapılabilir.

Türk Dil Kurumunda Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Çince, Japonca, İspanyolca uzmanları bulunmamaktadır. Dolayısıyla listelenmesi istenilen kurumların sözlükleri/ilgili yayınları üzerinden bir karşılaştırma da yapılmamıştır. Bununla birlikte görülen lüzum üzerine İngilizce, Rusça ve Almanca'daki benzer anlamların nasıl izah edildiğine yönelik bir karşılaştırma açısından uluslararası alanda en geçerli sözlükler de de aynı anlamların yer aldığı görülmüştür.

